

MODELE ODPOWIEDZI I SCHEMATY OCENIANIA ARKUSZA I

Zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu *Czystka etniczna*.

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1	B	1	
2	Wyjaśnij, na czym polega zjawisko internacjonalizacji polszczyzny. Zjawisko to polega na zwiększaniu liczby wyrazów międzynarodowych, tych samych w różnych językach	1	
3	Jaką przyczynę narodowej niechęci do zapożyczeń wskazuje autor w akapicie 3.? Unikanie zapożyczeń, posługiwanie się czystą polszczyzną było obowiązkiem patriotycznym w okresie niewoli narodowej	1	
4	Wymień trzy pozytywne skutki zapożyczeń językowych wskazane przez autora artykułu. <ul style="list-style-type: none"> • Wzbogacenie zasobów leksykalnych polszczyzny • Zachowanie kolorytu związanego z pochodzeniem wyrazu • Wymiana wartości niematerialnych (dóbr kultury) między narodami 	2	1 za 2 skutki
5	Na podstawie akapitu 3. ustal dwa powody, dla których Polacy w mowie potocznej chętnie korzystają z zapożyczeń. <ul style="list-style-type: none"> • Wszechobecność angielszczyzny. • Niskie wykształcenie przeciętnego obywatela (trudności z tłumaczeniem zapożyczeń skłaniają do przyjmowania ich w całości). 	2	1
6	Podaj trzy przykłady okoliczności, w których angielszczyzna jest szczególnie przydatna. <ul style="list-style-type: none"> • Szczególna przydatność angielszczyzny wynika z tego, że coraz więcej interesów prowadzi się za granicą, liczne są zagraniczne wyjazdy służbowe i wypoczynkowe. • Jęz. angielski ma wiele pojęć, których nie wykształciła polszczyzna (np. w tytulaturze funkcyjnej w rozbudowanych firmach). • Dla informatyki, telewizji kablowej i satelitarnej oraz Internetu językiem podstawowym jest angielski. • Upowszechnia się masowa kultura angloamerykańska. 	2	1 za 2 przykłady
7	C	1	
8	Wypisz z artykułu wszystkie instytucje, które we Francji i Niemczech zajmują się sprawami czystości języka narodowego. We Francji: Generalna Delegacja ds. Języka Francuskiego, Wysoki Komitet ds. Języka Francuskiego, gabinet premiera – „komisja terminologiczna”; w Niemczech: Akademia Języka i Literatury w Wiesbaden	1	

9	Napisz, jakimi polskimi odpowiednikami można zastąpić wyrazy: a) <i>alienacja</i> = wyobcowanie b) <i>frustracja</i> = zniechęcenie, gorycz c) <i>reumatyzm</i> = gościec	2	
10	Wyjaśnij, jaką funkcję pełni cudzość w wyrażeniu „rodowity Francuz” (akapit 5.). Użycie cudzość wskazuje na ironię, „rodowity Francuz” = obcokrajowiec lub obywatel francuski pochodzący z dawnych kolonii.	1	
11	Na podstawie ostatniego akapitu artykułu sformułuj definicję tzw. zapożyczeń wewnętrznych. Zapożyczenie wewnętrzne – neologizmy nazywające okoliczności współczesnego życia społecznego	1	
12	Dziennikarz w akapicie 1. napisał: <i>Obce zapożyczenia wydają się jednak problemem najmniejszym. Jaki istotny problem językowy współczesnej polszczyzny autor wskazał w artykule?</i> Brak precyzji w posługiwaniu się zapożyczeniami.	1	
13	Objaśnij: a. znaczenie <u>dosłowne</u> wyrażenia tytułowego: <i>czystka etniczna</i> b. znaczenie <u>przenośne</u> wyrażenia tytułowego: <i>czystka etniczna</i> , <u>wynikające z artykułu</u> <i>Czystka etniczna</i> = eksterminacja narodu, zbrojne wyrugowanie przedstawicieli określonej narodowości (np. w wyniku wojny czy zmian administracyjnych) na danym obszarze. W znaczeniu przenośnym <i>czystka etniczna</i> = oczyszczenie polszczyzny z wyrazów obcego pochodzenia.	2	1
14	Popraw podane wyrażenia, zastępując wyrazy zapożyczone wyrazami polskimi: a) <i>lista ofiar śmiertelnych skompilowana przez Palestyńczyków</i> b) <i>zespół akredytowany przy Ochotniczej Straży Pożarnej</i> Zamiast <u>skompilowana</u> powinno być <u>sporządzona</u> , <u>zestawiona</u> ; zamiast <u>akredytowany</u> powinno być <u>działający</u> lub <u>powołany</u> .	1	
15	D	1	
		Razem - 20	

Model odpowiedzi i schemat oceniania – Arkusz I, temat 1.

Temat: 1. **Różne wizje zaświatów.** Analizując *Tren X* Jana Kochanowskiego i wiersz *Urszula Kochanowska* Bolesława Leśmiana, zwróć uwagę na portret dziecka oraz kreacje innych bohaterów.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie 25 punktów)

<i>Wstępne rozpoznanie</i>	Punktacja
1. Nadawca i odbiorca wypowiedzi poetyckiej, np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ monolog – wyznanie ojca adresowane do zmarłej córki ▪ monolog – opowieść dziewczynki o spotkaniu z Bogiem w niebie	0 – 2
Przedstawienie wizji pośmiertnych losów Urszulki	
2. <i>Tren X</i> , np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ wykorzystanie toposu <i>ubi sunt</i> [gdzie są (dusze zmarłych)] ▪ znajomość różnych systemów, wierzeń ▪ niepewność co do losów człowieka po śmierci ▪ zwątpienie w życie wieczne	0 – 3
3. <i>Urszula Kochanowska</i> , np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ antropomorfizacja nieba ▪ <i>niebiosów pustkowie</i> nie jest nagrodą dla małego człowieka ▪ pobyt w niebie namiastką życia ▪ humanizm autora wyrażający się zainteresowaniem człowiekiem i jego losem ▪ nawiązanie do powszechnych wyobrażeń nieba	0 – 3
Przedstawienie portretu Urszulki	
4. <i>Tren X</i> , np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedwcześnie zmarła dziewczynka ▪ małe, niewinne dziecko (<i>aniołek mały</i>) ▪ urocza, miła osoba (<i>wdzięczna</i>) ▪ ukochana córka, do której tęskni opuszczony przez nią ojciec	0 – 3
5. <i>Urszula Kochanowska</i> , np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ samotne dziecko, przebywające w nowym, obcym otoczeniu ▪ dziecko tęskniące za rodziną, Czarnolasem, życiem ziemskim ▪ istota nieszczęśliwa, którą Bóg chce pocieszyć ▪ dziewczynka odczuwająca lęk przed Bogiem ▪ mała gospodyni pracowicie przygotowująca dom na przybycie rodziców	0 – 3
Przedstawienie portretów innych bohaterów	
6. Ojciec w <i>Trenie X</i> , np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ podmiot liryczny wypowiadający się w formie monologu ▪ rodzic zbolący, rozpaczający po śmierci ukochanego dziecka ▪ człowiek ciekawy losów pośmiertnych ▪ chrześcijanin pytający o sens przedwczesnej śmierci dziecka ▪ filozof rozważający kwestie śmierci i życia pozagrobowego ▪ poeta mistrzowsko posługujący się gatunkiem trenu	0 – 4

7. Bóg w *Urszuli Kochanowskiej*, np.
- istota boska poddana personifikacji
  - Bóg o cechach ojcowskich, obdarzający dziecko troską
  - stwórca, czarodziej mający moc kreowania
  - Bóg niedoskonały, ponieważ nie ukoił żalu człowieka tęskniącego za ziemskim życiem
  - Pan litościwy i dobry
- 0 – 3
- Sformułowanie wniosku **pełnego**, np. 0 – 4
- *Tren* – formułuje pytania dotyczące życia po śmierci
  - *Urszula Kochanowska* – konkretyzuje wizję nieba, odwołując się do powszechnych wyobrażeń, powstałych pod wpływem Biblii
  - portret Urszulki w wierszu Leśmiana kopią wizerunku utrwalonego w *Trenach* 4
  - portret ojca i Boga-Ojca wpisuje się w tradycję kulturową
9. Sformułowanie wniosku **częściowego**, np. 2
- obydwie utwory łączy portret Urszulki
  - przestrzeń zaświatów zgodna z tradycją, potocznymi wyobrażeniami
10. Podjęcie **próby podsumowania**, np. 1
- obydwie utwory łączy portret Urszulki

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 12
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, 3

- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)

- bezbłędna ortografia;
poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); 3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia);
na ogół poprawna interpunkcja; 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia);
interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0 – 4

Model odpowiedzi i schemat oceniania – Arkusz I, temat 2.

Temat 2. *To chory kąt* [...] – analizując fragment, zwróć uwagę na przemyślenia Stanisława Wokulskiego dotyczące sytuacji w kraju i odnieś je do innych opinii o społeczeństwie wyrażonych *Lalce* B. Prusa.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

Analiza fragmentu

1. Określenie realiów fragmentu, np.
    - spacer (przechadzka) po Warszawie (Powiśle) 0 – 2
    - narracja 3 – osobowa (narrator zna myśli bohatera)
    - świat postrzegany z perspektywy Wokulskiego
  2. Skomentowanie nastroju bohatera, np.
    - wstręt do dotychczasowego życia
    - niewiara w idee pozytywistyczne 0 – 2
    - odrzucenie pracy organicznej
    - dystans wobec ludzi i samego siebie
  3. Przedstawienie refleksji // przemyśleń Wokulskiego, np.
    - fatalizm ludzkiej egzystencji
    - poczucie marności istnienia 0 – 3
    - śmieszność wysiłków ludzkości
    - wiersz Zagórskiego potwierdzeniem (pointą) przemyśleń bohatera
  4. Określenie wyrażonej przez bohatera oceny sytuacji w kraju, np.
    - krytyczna ocena kraju (*wszystko dąży do spodlenia*)
    - niewiara w rozwój, postęp cywilizacyjny (idea bulwarów skonstrastowana z ruderami Powiśla)
    - niewiara w możliwość naprawy kraju (metafora leżącej drabiny) 0 – 4
    - bierność, pozorna aktywność społeczeństwa
    - brak szacunku dla ludzi wykształconych, ceniących wiedzę
    - ograniczanie jednostek przejawiających inicjatywę
    - los Wokulskiego konsekwencją sytuacji w kraju i uwarunkowań społecznych
  5. Wnioski (z analizy fragmentu), np.
    - subiektywna ocena podyktowana doświadczeniami życiowymi bohatera 0 – 2
    - obraz kraju jako projekcja nastroju bohatera
- Wykorzystanie treści zawartych w powieści – sądy na temat sytuacji społecznej**
6. Charakterystyka i ocena arystokracji i szlachty, np.
    - życie ponad stan, utrata majątków
    - egoizm
    - anachroniczność, degeneracja 0 – 2
    - nieumiejętność odnalezienia się w nowej sytuacji
    - demoralizacja
    - pogarda dla ludzi z innych grup społecznych
  7. Charakterystyka i ocena mieszczaństwa, np.
    - anachroniczność
    - niechęć wobec tych, którym się powiodło 0 – 2
    - bierność, obawa przed ryzykiem
    - brak akceptacji dla mieszczaństwa pochodzenia żydowskiego (zahamowanie procesu asymilacji)

8. Charakterystyka i ocena ludzi z nizin społecznych, np.
- nędza mieszkańców Powiśla
  - niezaradność, ale i lenistwo
  - bierna zgoda na zły los
9. Sformułowanie wniosków (powieść), np.
- negatywna ocena społeczeństwa
  - rażące kontrasty: dzielnica nędzarzy (Powiśle) i przepych arystokratycznych salonów (Śródmieście)
  - bezradność jednostek twórczych i myślących
  - wynalazki naukowe i postęp cywilizacyjny nie odmieniają kraju i ludzi
10. Sformułowanie wniosku **pełnego**, np.
- idealisci na tle społecznego rozkładu
  - anachroniczność struktury społecznej uniemożliwiającej rozwój i postęp
  - bezsilność programu organicznikowskiego wobec „schorzeń” społecznych
  - bezradność jednostek postępowych (niewola, egoizm klas wyższych, brak przyzwolenia na postęp cywilizacyjny)
11. Sformułowanie wniosku **częściowego**, np.
- ograniczenie społeczeństwa spowodowane niewolą
  - filantropia nie może uregulować kwestii społecznych
  - bankructwo hasel pozytywistycznych
12. Podjęcie **próby** podsumowania, np.
- idealisci na tle społecznego rozkładu
  - skontrastowanie nędzy Powiśla z dostatkiem Śródmieścia

VII. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VIII. STYL (maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IX. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 12

- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, 3
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

X. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)

- bezbłędna ortografia;
poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); 3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia);
na ogół poprawna interpunkcja; 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia);
interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

XI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0 – 4